

TRAKŲ IR VILNIAUS
RAJONAI
DVARAI IR PARKAI

UŽUTRAKIO DVARO SODYBA

GPS: 54°39'35"N 24°56'37"E

Adresas: Užutrakio g. 17, Trakų m., Trakų sen., Trakų r. sav.

APIE

Užutrakio dvaro sodyba – vienas ryškiausių ir geriausiai išlikusių Lietuvos dvarų. Ant Galvės ežero kranto įkurtas ir restauruotas dvaro ir parko ansamblis suteiks jums galimybę pajusti XIX a. Lietuvos diduomenės gyvenimo dvasią.

Užutrakio dvaro sodybą XX a. pradžioje įkūrė grafas Juozapas Tiškevičius drauge su žmona Jadvyga. Jį įkvėpė unikalus Trakų kraštovaizdis – dvaras buvo kuriamas maksimaliai išnaudojant vietovės teikiamas galimybes.

Rūmus, papuoštus įspūdingais Liudviko XVI stiliaus interjerais, kūrė lenkų architektas Juzefas Husas. Juos užbaigia atvirais paviljonais karūnuota terasa, iš kurios atsiveria pasakiški vaizdai į Trakų pilį. Parką planavo žymus prancūzų kraštovaizdžio architektas Eduardas Fransua André (Édouard François André). Buvo sukurtas mišraus stiliaus parkas, papuoštas antikinių skulptūrų kopijomis ir gausybe augalų. Čia vis dar auga beveik šimto rūšių įvairių formų medžių bei krūmų – daugiau nei pusė jų buvo specialiai atvežti kuriant parką.

Šiandien į dvarą patenkame sausumos keliu, tačiau grafo šeima juo nesinaudodavo – į pusiasalį keldavosi plaustu per Galvės ir

Skaisčio ežerų sąsmauką, prie kurios gyveno keltininkas. Sausumos kelias tuomet buvo skirtas tik ūkio reikmėms ir dėl to pramintas Bulvių keliu. Juo nekeliadavo ir Tiškevičių svečiai, vykstantys į dažnai čia rengiamus priėmimus, giminių susitikimus ar draugiškas puotas. Renginių metu čia skambėdavo muzika, ant vaišių stalo netrūkdavo dvare gaminamų prancūziškų sūrių, spirito varykloje gaminamų gėrimų, o stalo viduryje dažnai puikuodavosi keptas sodyboje užaugintas fazanas!

Dvaras grafams Tiškevičiams priklausė iki Antrojo pasaulinio karo. Sovietų okupacijos metais jis buvo nacionalizuotas ir paverstas sanatorija, pionierių stovykla, vėliau – turizmo baze. Dvaras stipriai nukentėjo – buvo suardytas originalus rūmų planas, smarkiai apleistas parkas.

Mūsų dienomis Užutrakio dvaro sodyba atgimsta – restauruoti rūmai, atkuriamas parkas. Čia nuolat vyksta koncertai, parodos, o pats ansamblis yra viena lankomiausių regiono vietų.

UŽUTRAKIO DVARO ISTORIJA

Pusiasalis tarp Galvės ir Skaisčio ežerų istoriniuose šaltiniuose minimas nuo XIV a. Tais laikais jis vadintas Algirdo sala ir priklausė totorių didikams. XIX a. antroje pusėje pusiasalį įsigijo grafas Juozapas Tiškevičius (1835–1891).

Dvaro sodybą, kurią matome šiandien, įkūrė jo sūnus, taip pat Juozapas (1868–1917), su žmona lenkų kunigaikštyte Jadvyga Svetopolk-Četvertinska. Dvaro rūmai buvo statomi ir parkas kuriamas 1896–1902 m.

Per Pirmąjį pasaulinį karą, artėjant vokiečių kariuomenei, Juozapas Tiškevičius su šeima paliko dvarą ir persikėlė į Sankt Peterburgą. Iki Antrojo pasaulinio karo pradžios Užutrakį valdė vyriausias grafo sūnus Andrius. Per karą dvare šeiminkavo vokiečių okupacinė kariuomenė, o vėliau jis buvo nacionalizuotas sovietų valdžios.

PARKAS

Prancūzų kraštovaizdžio architektas Eduardas André į Užutrakį atvyko 1898 m. Čia jis sukūrė sau būdingą mišraus stiliaus parką, kurio plotas siekė 80 ha. Priešais rūmus buvo suprojektuoti taisyklingų formų parteriai su karpomų liepų alėjomis, ornamentiniais gėlynais, marmuro vazomis ir skulptūromis.

Architektas meistriškai išnaudojo kontrastingą pusiasalio peizažą, dirbtinių uolų kompozicijomis pabrėždamas jo kalves, o pusiasalį supančių ežerų spindesį papildydamas sudėtinga tvenkinių sistema. Buvo iškasta daugiau nei 20 tvenkinių, besijungiančių tarpusavyje ir su ežerais. Taip gimė unikalus vandens atspindžių parkas, kuriame tarsi išnykdavo riba tarp sausumos ir vandens.

RESTAURUOTI RŪMAI

Dvaro sodybos rūmai ne tik patys tviskėjo prabanga, bet ir leido grožėtis įspūdingu peizažu. XX a. antroje pusėje rūmai ir parkas buvo apleisti, tačiau šiandien jie palaipsniui atkuriami.

2008 m. buvo restauruotas rūmų eksterjeras, antras aukštas,

palėpė, vestibulius, laiptinės. 2010 m. visuomenei pristatyta pirmoji restauruota rūmų salė – Liudviko XVI stiliumi dekoruotas reprezentacinis valgomasis. Kartu buvo atkurtas originalus viso pirmojo aukšto planas, subtilūs sienų lipdiniai. Tais pačiais metais baigta restauruoti Gobelenų salė.

GAMTA

Užutrakio dvaro parke galima aptikti daugybę vietinių bei atvežtinių augalų: 38 Lietuvoje savaime augančių, 54 atvežtinių medžių bei krūmų, apie 400 rūšių ir formų žolinių augalų. Nemažai šių augalų specialiai čia buvo įveisti paties parko autoriaus E. Andrė.

Šiame parke gyvena voverės, stirnos, priskaičiuojama net 7 šikšnosparnių rūšys. Tvenkiniuose ir šalia jų galima sutikti retų rūšių varlių, paprastąjį ir skiauterėtąjį tritoną, ūdrų. Senuosius parko medžius lanko geniai, meletos, pelėdos. Parko prieigose perį vištvanagiai ir nendrinės lingės, ant rūmų stogo – dančiasnapiai, o tvenkiniuose maitinasi garniai ir upinės žuvėdros.

SKULPTŪROS

Nuo pat įkūrimo sodybos teritoriją puošė nemažai skulptūrų, tarp jų – žinomo XVIII a. prancūzų skulptoriaus Antuano Kezevo (Antoine Coysevox) kūrinų kopijos. Dažniausiai jos vaizdavo antikinės deives ir dievus. Beveik visos skulptūros buvo sunaikintos po Antrojo pasaulinio karo, tačiau šiandien bandoma jas atkurti ir vėl grąžinti į parką.

Parke galima apžiūrėti antikinės deivės Dianos, kurios prototipas – Prancūzijos karaliaus Liudviko XV motina Marie-Adelaide de Savoie, skulptūrą. Ši, kaip ir Floros bei Hamadriadės skulptūros, yra Luvre eksponuojamų kūrinų kopijos. Čia taip pat rasite Bakchą, įvairių biustų, o ant Galvės ežero kranto stovi Mergelės Marijos skulptūra – ji parke buvo išlikusi ilgiausiai. Skulptūrą buvo galima pamatyti dar 1964 m., vėliau ji buvo įmesta į ežerą. 1975 m.

ŠALIA YRA:

WWW.SENIEJITRAKAI.LT

VLADISLAVO SIROKOMLĖS MUZIEJUS

GPS: 54°36'59"N 25°27'48"E

Adresas: Sirokomlės g. 5, Bareikiškių k., Rūkainių sen., Vilniaus r.

APIE

Nuo sostinės vykstant Rūkainių kaimo kryptimi senuoju Vilniaus–Minsko plentu už 14 km yra Bareikiškių kaimas. Jame stovintis dvarelis siejamas su vieno populiariausių XIX a. Lietuvoje kūrusių poetų vardu. Grafui Benediktui Tiškevičiui anuomet priklausiusį pastatą buvo išsinuomojęs ir čia gyveno Vladislavas Sirokomlė su šeima. Poetas, dramaturgas ir publicistas Sirokomlė čia pragyveno aštuonerius itin kūrybingus metus.

Tipiškoje lauko gėlėmis bei žole apžėlusioje lietuviškoje kaimo sodyboje apie pusę XX amžiaus veikė mokykla, iki Antrojo pasaulinio karo vadinta Sirokomlės vardu. Vėliau Bareikiškių dvarelyje įsikūrė kaimelio biblioteka. 1973-aisiais, švenčiant poeto 150-ąsias gimimo metines, jo kabinetas virto memorialiniu Sirokomlės muziejumi. Čia lankytojai gali apžiūrėti poeto baldus, portretus, jo sklaidytas knygas ir kitus asmeninius daiktus.

Sodybos kiemelyje stovi iš girnapsusės padarytas stalas. Ant jo Sirokomlė parašė ne vieną savo kūrinį, prie jo priiminėjo svečius. Poeto atminimui 1897 m. buvo pastatytas juodo granito stalelis, jo paviršiuje iškalta lyra ir specialiai Antonio Edvardo Odyneco sukurti žodžiai.

Bareikiškėse prabėgo patys kūrybingiausi Sirokomlės gyvenimo metai. Čia plačiai gerbiamas bei mylimas XIX a. poetas parašė net 24 savo kūrinius. Sakoma, kad dėl jo naujų kūrinių leidėjai varžydavosi, siūlydami po 2 zlotus ar net po pusę rublio už eilėraščių! Literatūrinė veikla Sirokomlei padėjo išlaikyti palivarką ir didelę šeimą.

Vladislavo Sirokomlės muziejaus darbuotojai organizuoja įvairius edukacinius bei kultūrinius užsiėmimus. Specialiai įrengtame senoviniame rūsyje vyksta keramikos pamokėlės, kviečiami susipažinti su kaligrafijos menu. Po atviru dangumi įrengtas amfiteatras poetus, literatus bei poezijos mėgėjus suburia į kasmetinę poezijos ir muzikos šventę „Sirokomlės lyra“. Turizmo informacijos centras siūlo ekskursijas aplinkiniais maršrutais, supažindinančiais su pietryčių Lietuvos istorija ir dabartimi, su Vilniaus regionu ir jo kultūros paminklais.

Bareikiškių kaime įsikūrusį muziejų pasiekti nesunku tiek automobiliu, tiek iš Vilniaus autobusų stoties vykstančiais autobusais.

TRUMPAS SIROKOMLĖS GYVENIMAS

Liudvikas Vladislavas Pranciškus Kondratovičius, vėliau iš savo antrojo vardo bei šeimos herbo pavadinimo pasivadinęs Sirokomlės slapyvardžiu, gimė 1823 m. Smolhove (Mogiliovo srityje, Baltarusijoje). Nors augo neturtingų bajorų šeimoje, nuo mažumės linko į knygas. Sakoma, kad būdamas vos šešerių perskaitė 10 tomų Ignacijaus Krasickio poezijos rinkinį.

21 metų Sirokomlė vedė, susilaukė keturių vaikų. Šeima tuomet gyveno Zalučių kaime, kur poetas ir pradėjo savo kūrybinę veiklą. Deja, 1852 m. epidemija per vieną savaitę pasiglemžė net tris jų vaikus. Po šios didelės tragedijos šeima persikraustė į Vilnių, o po pusės metų – į Bareikiškės.

Sirokomlė šeiminkavo Bareikiškėse, bet taip pat dažnai gyveno Vilniuje. Jo poezijoje dažnai minimas šis miestas, Vilniui dedikuota keletas eilėraščių, poema „Marcin Studzieński“ („Martinus Studzienskis“).

Dvarelyje lankydavosi vilniečiai Sirokomlės bičiuliai. Atvažiuodavo kompozitorius Stanislavas Moniuška, rašytojai, redaktoriai ir

leidėjai, archeologas E. Tiškevičius, tapytojas V. Dmochovskis.

Paties V. Sirokomlės gyvenimas buvo labai trumpas, jis mirė nesulaukęs nė 40-ties, tačiau sugebėjęs sujaudinti savo amžininkų širdis. Paskutiniu sergančio džiova poeto prieglobsčiu tapo A. Bobiatinskio namai tuometinėje Botanikos gatvėje Vilniuje. Poeto palydėti ant Literatų kalnelio Rasų kapinėse susirinko kone visas Vilnius. Ilgą laiką kapą žymėjo tik aukštas pušinis kryžius, vėliau buvo pastatytas kuklus paminklas su eilute iš garsaus jo paties eilėraščio: „Mirė grodamas lyra“.

KŪRYBINIS GYVENIMAS

Laikotarpis, kurį Vladislavas Sirokomlė pragyveno Bareikiškių kaime, buvo ypač produktyvus ir sėkmingas jo kūrybiniame kelyje. Jis rašė eilėraščius, satyras, komedijas, iš lotynų kalbos vertė Lietuvos bei Lenkijos renesanso poetų kūrinius. Bareikiškėse parašė savo garsiausius kūrinius, tarp jų istorinę poemą „Margiris“ apie didvyriškus lietuvių žygius kovose su kryžiuočiais, komediją „Namelis miške“, paties poeto vadintą kurioziška drama. Menininkas kūrė lenkų ir baltarusių kalbomis.

Dėl žymių kelionių aprašymų „Išskylo iš Vilniaus po Lietuvą“ bei „Nemunas nuo versmių iki žiočių“ Sirokomlė laikomas šiuolaikinio krašto turizmo pirmtaku. Detalai ir poetiškai aprašytos literato kelionės po Trakų kraštą ragina įvairiapusiškai pažinti savo kraštą: „*Tyrinėjimų dirva Lietuvoje plati ir neišsemiama kaip jūra. Ras sau peno čia ir dailininkas, ras ir į jos gelmes įsiskverbęs geologas, botanikas, žemdirbys, istorikas, o piliakalnius, pilių ir bažnyčių griuvėsius, archyvus panaršęs. Ir poetas savo balsą galės sustiprinti liaudies dainomis, padavimais. Visų mūsų laukia gausus derlius, kurio anksčiau nematėme, žiūrėdami į kuklų, bet jaukų ir gerą mūsų žemės veidą.*“

Visoje Sirokomlės kūryboje dominuoja Lietuvos istorija, gamta bei jos žmonės. Poeto kūriniai yra vertingi XIX a. istoriniai šaltiniai, o meilė Tėvynei ir jos svarba poetiškai išreikšta ne viename kūrinyje. „*Man rodos, jog tiesioginė išraiška tai, ką vadiname Tėvynės meile, yra savo krašto tyrimas istoriniu, gamtiniu, etnografiniu, archeologiniu ir geografiniu požiūriu. Nes kaipgi galima mylėti ir kraują lieti už tai, ko nepažįsti ir nesupranti.*“

ŠALIA YRA:

TIC.VRSA.LT

LIUBAVO DVARO MALŪNAS - MUZIEJUS, SODYBA

GPS: 54°51'02"N 25°20'29"E

Adresas: Liubavo k., Riešės sen., Vilniaus r.

APIE

Liubavo dvaras yra vienas seniausių Lietuvos dvarų, jį rašytiniai šaltiniai mini nuo XVI a. Lietuvos didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Žygimanto Augusto išdo knygos byloja apie tuomet čia vykdytus dvaro žuviveisos tvenkinių remonto darbus. Ūkiniu požiūriu kadaise itin pažangaus dvaro gėrybės buvo tiekiamos į karališkąjį Vilniaus dvarą.

Liubavo dvaro valdos pasižymėjo itin gausiais gamtos ištekliais. Dvarui priklausė daug žuvingų Molėtų krašto vandens telkinių ir net keli šimtai Lavoriškių-Nemenčinės miško hektarų. Šis masyvas yra šeštas pagal dydį Lietuvos miškas. Jis turtingas ne tik medienos, bet ir gyvūnijos. Čia būdavo medžijami briedžiai, stirnos, čia taip pat apstu uogų ir grybų (daugiausia baravykų). Įdomu tai, kad dvaro darbuotojams miško gėrybes buvo leidžiama rinkti laisvai, o pašaliečiams buvo būtina įsigyti specialų Liubavo girininko išduodamą bilieta.

Anuomet dvaras buvo vienas iš aplinkinių žemių centrų (seniūnijų). Iki pat XX a. vidurio, kai dvarą nusavino sovietų valdžia, jis priklausė svarbiems Lietuvos istorijai asmenims, jį garsinio čia

gyvenę kultūros ir meno atstovai. Vilniaus katedros kanauninkas Mikalojus Tiškevičius dvare išlaikė net asmeninį orkestrą!

Šiuo metu Liubavo dvaro sodyboje veikia muziejus, supažindinantis lankytojus su dvaro istorija, jame anuomet vykdomais gamybiniais procesais, naudotomis technologijomis. Čia suteikiama išskirtinė galimybė iš arčiau pažvelgti į vieną iš žmogaus kasdienybei itin svarbių išradimų – vandens malūną, kuriame nuo senų laikų gaminami miltai duonai. Muziejuje demonstruojami daugiau kaip dešimt kitų gamybos procesų: medienos apdirbimas, metalo apdorojimas, molo vėlimas ir netgi elektros gamyba.

Liubavo dvaras neabejotinai yra išskirtinis architektūros, kraštovaizdžio ir technikos paveldo objektas. Tai vienintelis dvaras Lietuvoje, kurio technologinė įranga šiandien yra šimtu procentų restauruota. Muziejuje puikiai veikia net šimtametė hidroturbina! Liubavo dvaro svarbą liudija 2012 metais jam suteiktas garbingas „Europa Nostra“ apdovanojimas. Ši nepriklausoma visos Europos mastu veikianti organizacija už itin kokybišką restauraciją muziejų

pripažino vienu iš geriausių kultūrinio paveldo išsaugojimo pavyzdžių.

Nuo Vilniaus Liubavo dvarą pasiekti nesunku, jis įsikūręs netoli Europos parko. Važiuojant Molėtų plentu, apie 21-ame km reikėtų pasukti Nemenčinės link ir atidžiai stebėti kelio nuorodas. Muziejus veikia nuo balandžio iki spalio mėnesio, dėl lankymo reikia susitarti iš anksto. Šaltuoju metų laiku suteikiama galimybė muziejuje apsilankyti grupėms.

LIUBAVO DVARO SODYBA

Kiek mįslinga dvaro pavadinimo kilmė. Manoma, kad jis turi būti siejamas su iš prūsų kalbos kilusiais žodžiais Lubowo, Lubow, Liubow, Lubów, lietuviškai reiškiančiais „meilė“, „santuoka“. Galbūt anuomet prūsų bendruomenė, besitraukdama nuo užkariautojų į Lietuvos gilumą, apsigyveno Gerėjos (šiandien Žalesos) upės slėnyje.

Liubavo dvaro sodyba darniai įkomponuota į vaizdingą Žalesos pakrantės kraštovaizdį. Sodybą sudaro 20 skirtingos paskirties statinių bei 7 tvėnkinių sistema. Čia kadaise veikė bravoras (alaus

darykla), ledainė. Įsimintina, kad Liubavo vandens malūno generatorius kaimą aprūpino elektros energija dar iki visuotinės elektrifikacijos.

Iki šių dienų išliko akmeninis vandens malūnas, XVIII a. statyta oficina, oranžerija, į kurią atvėsus orams būdavo sunešami šalčiui neatsparūs augalai, ir dar 7 pastatai. Apie kitus statinius liudija likę sienų ar pamatų fragmentai. Be malūne įrengto muziejaus, šiuo metu lankytojai kviečiami apžiūrėti oficiną ir oranžeriją.

XV a. pabaigoje Liubavo dvaro savininkas buvo grafas Albertas Goštautas, svarbus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės politinis veikėjas ir Pirmojo Lietuvos Statuto autorius. Apie pusę tūkstantmečio besitęsianti dvaro istorija gana paini, mat paveldėjimo ar santuokos būdu savininkai keitėsi palyginti dažnai. Be Goštautų, dvaras buvo patekęs į Tyzenhauzų, Tiškevičių, Golejevskių, Slizienių ir net į Radvilų rankas. Tarp iškiliausių dvaro asmenybių vertėtų paminėti Barbarą Radvilaitę bei talentingą XIX a. skulptorių ir medalininką Rapolą Slizienį.

VANDENS MALŪNAS-MUZIEJUS

Liubavo vandens malūnas ant Žalesos upės pastatytas dar XVI a. Iki šių dienų jis buvo perstatytas bent porą kartų. Išskirtine mūro kokybe pasižymintį pastatą pavyko itin kokybiškai restauruoti ir išgelbėti nuo sunykimo. 2011 metais vandens malūne įsteigtas Liubavo dvaro muziejus.

Malūną galima būtų prilyginti pramonės įmonei, kurios valdymui reikalingos įvairių sričių žinios: gamtos pažinimas, hidrosistemos specifikos, mechanikos, malimo technologijų išmanymas, apskaitos vedimas. Sakoma, kad Liubavo dvaro malūnininkai visuomet buvę itin gabūs, darbštūs ir gerbiami žmonės.

Gintaro Karoso rūpesčiu įkurtas muziejus – ypatingas technikos, istorijos bei kultūros paveldo objektas, kuriame plačiajai visuomenei pristatomi nuo seno malūne vykdyti darbai. Beveik pusės tūkstantmečio senumo technika buvo visiškai ir itin kruopščiai restauruota. Pasisekė išsaugoti net pačias smulkiausias autentiškas detales, senąsias medžiagas. Praėjus vieniems metams po malūno atgaivinimo organizacija „Europa Nostra“ jį paskelbė pavyzdiniu kultūros paveldo išsaugojimo objektu.

Muziejuje veikia nuolatinės ekspozicijos, pristatančios

romantiškojo dvaro istoriją, architektūrą, originalius tapybos darbus bei autentiškus daiktus: baldus, porcelianinius indus ir kt.

ŠALIA YRA:

WWW.LIUBAVAS.LT

PIKELIŠKIŲ DVARAS

GPS: 54°52'31"N 25°15'32"E

Adresas: Pikeliškių k., Riešės sen., Vilniaus r.

APIE

Pikeliškių kaimelis, esantis prie senojo Molėtų plento, turi savo puošmeną – XVIII a. viduryje statytą klasicistinio stiliaus vieno aukšto dvarą, kurį juosia nedidelis parkas su įspūdingais šimtamečiais medžiais. Žaloso (Pikeliškių) ežero šiaurinėje pakrantėje ant nedidelės kalvos stovinti Pikeliškių dvaro sodyba, kurioje kelerius metus šeimininkavo maršalas J. Pilsudskis, 1992 m. įtraukta į Lietuvos Respublikos kultūros paminklų sąrašą.

Rūmai yra gana kuklūs, jų puošyba subtili ir saikinga. Pagrindinį įėjimą žymi toscaninių kolonų portikas. Labai storos dvaro sienos ir milžiniški krosnių kokliai liudija, kad jis galėjo būti pradėtas statyti XVIII a. viduryje. Nuo pietinės verandos laiptų alėja veda link ežero. Parko teritorija greičiausiai suformuota XIX a. pradžioje, klasicizmo laikotarpiu. Rašytiniai duomenys byloja, kad XVIII a. dvaras priklausė Smolensko sargybininkui Jonui Meduneckui, vėliau – Vilniaus Šv. Jurgio kanauninkų vienuolynui, vienu metu teritorija priklausė bajorų Pisankų giminei.

Pikeliškių dvaro savininkai nedalyvavo 1831 bei 1863 metų sukilimuose ir taip išvengė sekvestracijos (sekvestras – vienas iš valstybinės nuosavybės kūrimo būdų, kai dvarai yra apmatuojami, aprašomi ir jiems uždedamas tam tikras apribojimas). 1930 m.

dvarą įsigijo Aleksandra ir Juzefas Pilsudskiai. Ordino „Virtuti Militari“ kavalieriams buvo pripažinta teisė gauti nedidelę valdą. Šį ordiną turėjo ne tik tuometinis Lenkijos vadovas, bet ir jo žmona, tad jiems buvo leista įsigyti šį dvarėlį su net 35 ha ariamos žemės, 25 ha pievų bei 73 ha ežero. Beje, J. Pilsudskis prie dvaro buvo įrengęs pradžios mokyklą. Po maršalo mirties dvaras neilgai išliko šeimos nuosavybe – 1940 m. buvo nacionalizuotas, po karo čia veikė įvairios įstaigos, kolūkio kontora, kaimo šokių salė ir pan.

Šiandien Pikeliškių dvaras yra restauruotas, jame įsikūrusi biblioteka, Vilniaus rajono savivaldybės Centrinės bibliotekos struktūrinis padalinys. Kasmet čia organizuojama Vilniaus rajono derliaus šventė, suburianti daug aplinkinių miestelių gyventojų. Nors tėra išlikusios tik į kompleksą anksčiau įėjusių arklidžių statinio liekanos, šiandien įrengtame aptvare galima pasigrožėti čia laikomais žirgais.

JUZEFAŠ PILSUDSKIS

Pilsudskiai itin mėgo Pikeliškių dvarą. Jiems atitekusių rūmų būklė buvo prasta, tad padarytas didelis remontas. Tai buvo jų vasaros rezidencija, į kurią reikalų tvarkyti atvykdavo Lenkijos vadovai bei užsienio ministrai.

J. Pilsudskis gimė 1867 m. Švenčionių rajone. Jis buvo ketvirtas iš dvylikos vaikų. Kaip buvo būdinga senosios Lenkijos ir Lietuvos valstybės kilmingųjų šeimoms, vaikus Pilsudskiai ugdė meilės praeičiai ir patriotizmo dvasia. Jie nekalbėjo lietuviškai ir troško Lietuvos sąjungos su Lenkija, tokias gimines priimta vadinti gente lituanus natione polonus (lietuvių kilmės lenkų tautybės).

Vilniuje baigęs gimnaziją J. Pilsudskis išvyko į Charkovą studijuoti medicinos. Ten susidomėjo revoliucinėmis idėjomis ir pradėjo socialistinę veiklą, dėl ko buvo išmestas iš universiteto ir penkeriems metams ištremtas į Sibirą. Aktyviai siekdamas Lietuvos ir Lenkijos suvienijimo, 1920 m. inscenizavo Vilniaus krašto sukilimą, per kurį užėmė ir prie Lenkijos prijungė beveik trečdajį Lietuvos teritorijos, įskaitant Vilnių. Jam buvo įteikta Pirmojo Lenkijos maršalo lazda, jis turėjo nemažai ambicijų ir planų, pavyzdžiui – suburti stiprią 9 valstybių Vidurio-Rytų

Europos karinę sąjungą, kuri būtų galėjusi pasipriešinti dviem nenuspėjamoms kaimynėms – Sovietų Sąjungai ir Vokietijai.

Pilsudskis palaidotas Vavelyje, Krokuvėje, greta Lenkijos ir Lietuvos valstybės karalių bei kitų žymių veikėjų, o širdis – paties pageidavimu – Rasų kapinėse Vilniuje, jo jaunystės mieste.

ŠALIA YRA:

TIC.VRSA.LT

TRADICINIŲ AMATŲ CENTRAS HOUVALTŲ DVARE MAIŠIAGALOJE

GPS: 54°52'01"N 25°03'44"E

Adresas: Algirdo g. 4, Maišiagalos mstl., Maišiagalos sen., Vilniaus r.

APIE

Maišiagalos, kuri nutolusi nuo Vilniaus apie 25 km šiaurės vakarų, arba Panevėžio, kryptimi, tradicinių amatų centras įsikūręs buvusio dvaro pastate. Tai pagrindinis miestelio traukos objektas, suburiantis Maišiagalos ir apylinkių bendruomenę, traukiantis unikalių įspūdžių ieškančius miestelio svečius. Piliakalnio papėdėje stūksantis klasicistinio stiliaus Houvaltų dvaras yra pripažintas vietinės reikšmės kultūros paminklu.

Tradicinių amatų centro tikslas – padėti išsaugoti Vilniaus krašto papročius bei senuosius amatus. Siekiama užtikrinti amatininkų tradicijų tęstinumą, jas atgaivinant, pristatant centro lankytojams ir vedant specialias pamokėles. Edukaciniai užsiėmimai skirti tiek vaikams, tiek suaugusiems. Norintiems iš arčiau susipažinti su liaudies menu bei kultūra, papildomai organizuojami susitikimai su amatininkais ir kultūros veikėjais, rengiamos parodos bei amatų mugės, kurių metu galima įsigyti tradicinių rankdarbių ar skanėstų.

Houvaltų dvare bei tradicinių amatų centro veikia Maišiagalos kultūros centras, miestelio biblioteka, bendruomenės namai, koncertų salė ir parduotuovėlė, kurioje kiekvienas norintis gali

įsigyti suvenyrų. Pageidaujantiems suteikiama galimybė išsinuomoti moderniai įrengtą konferencijų salę.

SENOVINIAI AMATAI

Tradicinių amatų centre buriasi liaudies meno meistrai, kuriems sudarytos sąlygos čia dirbti, eksponuoti gaminius bei mokyti savo amato – surkurta tradicinių amatų techninė bazė ir specialiai paruoštos dirbtuvės patalpos. Tikimasi ne tik suvienyti šio krašto amatininkus, bet ir bendradarbiauti su kitų šalių meistrais. Norintiems teikiama pagalba amatininko sertifikatui gauti.

Tautodailininkai ir vietos folkloro žinovai tradicinių amatų centre lankytojams siūlo įvairius edukacinius užsiėmimus. Daugiau nei dešimties skirtingų amatų specialistai padeda vaikams ir suaugusiems susipažinti su naudingais amatais, įsigilinti į jų subtilybes. Medžio drožėjas, karpinių meistrė, muilo gamintoja, stalius noriai dalijasi savo žiniomis. Taip pat kviečiama išmokyti lieti žvakes, pinti iš šiaudų, nepamiršti ir vilnos vėlimo ar keramikos lipdymo amatai. Kiekvienam norinčiam suteikiama galimybė

išmokti išskirtinai Vilniaus krašte puoselėjamo verbų pynimo meno, sužinoti daugiau apie tradicines šventines vaišes bei regiono papročius.

MAIŠIAGALOS BENDRUOMENĖ

Maišiagala rašytiniuose šaltiniuose yra paminėta jau 1254 metais. Nuo XIV a. teritorija priklausė Lietuvos valdovams, čia gyveno didysis kunigaikštis Algirdas. Po kelių šimtmečių valdos perėjo bajorų nuosavybėn.

Šiandien apie 1800 gyventojų vienijanti Maišiagalos bendruomenė aktyviai puoselėja gilią senovę siekiančias tradicijas ir savojo krašto kultūrą. Siekiant išsaugoti bei atieities kartoms perduoti istorinį-kultūrinį palikimą, bendromis Maišiagalos bendruomenės bei Vilniaus rajono savivaldybės pastangomis iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų buvo gauta parama Houvalto dvaro restauravimui ir pritaikymui visuomenės reikmėms.

2016 metais baigti restauruoti klasicizmo stiliaus dvaro rūmai dabar yra Maišiagalos miestelio kultūros židiny, čia netrūksta veiklos ir pramogų, gyventojai mėgaujasi įvairiais renginiais bei šventėmis. Maišiagalos meno kolektyvai nuo šiol turi erdvę repeticijoms ir koncertams šaltuoju metų laiku. Švęsdami kalendorines šventes vokaliniai ir tradicinių šokių kolektyvai pristato vietinį folkloro paveldą. Be to, kasmet vasaros metu organizuojama miestelio kultūrą bei tradicijas puoselėjanti šventė.

Maišiagalos bendruomenė sėkmingai įgyvendina įvairius įdomius projektus. Vienas iš jų – šeiminkų klubo įsteigimas. Savo kulinarinę patirtį bei paslaptis išradingos ir darbščios moterys atskleidė išleisdamos elektroninę ir popierinę receptų knygą..

HOUVALTO DVARO ISTORIJA

Istoriniai šaltiniai byloja, kad Maišiagalos apylinkėse gyventa dar Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo laikais – XIV a. pirmoje pusėje, apie šimtą metų anksčiau nei Lietuvos sostinėje Vilniuje. Maišiagaloje Algirdas ir mirė 1377 m. Ilgą laiką teritorija buvo Lietuvos valdovų priklausomybė, vėliau ji pateko į Lietuvos didikų Sapiegų, po to – Tyzenhauzų rankas. Nuo XVIII a. pabaigos čia šeiminkavo bajorų Houvaltų šeima, gyvenusi dvare iki Antrojo pasaulinio karo pradžios.

Grafas Onufrijus Houvaltas apie 1806 metus inicijavo klasicistinio stiliaus dvaro statybas. Projekto autorius buvo garsus ano meto architektas, Vilniaus universiteto profesorius Mykolas Angelas Šulcas. Deja, architektui mirus, jo idėja buvo įgyvendinta tik iš dalies. Dvaro statybas Onufrijaus anūkui Vitoldui Houvaltui pavyko užbaigti tik XIX a. pabaigoje.

Houvalto dvaro paskirtis po Antrojo pasaulinio karo nuolat keitėsi. Karo metu čia glaudėsi vietos gyventojai, o vėliau, pasikeitus santvarkai, čia buvo įkurdinti kolūkiečiai tapę dvaro samdiniai. Dar vėliau dvaro pastate buvo įsteigta tarybinio ūkio kontora, o Lietuvai atkūrus nepriklausomybę – Lietuvos didžiojo

kunigaikščio Algirdo vidurinė mokykla.

Iškėlus mokyklą, Houvalto dvaras įgavo visuomeninį-kultūrinį vaidmenį – čia įsteigta miestelio biblioteka, rinkdavosi saviveiklininkai bei vietos bendruomenė. Šiandien daugiau nei 200 metų amžiaus Houvaltų dvaras – kultūros, meno ir tautinio paveldo puoselėjimo vieta.

ŠALIA YRA:

WWW.TRUKUKRASTAS.LT

TEKSTŲ AUTORĖ

Rūta Paulionytė

TEKSTŲ REDAKTORĖ

Dainora Mozerienė

UŽ PAGALBĄ RENGIANT LEIDINĮ DĖKOJAME

FOTOGRAFAMS:

Lukui Jonaičiui

Donatui Petkevičiui

Žilvinui Petkui

LEIDINYS NEMOKAMAS

www.exploretrakaivilnius.lt

www.trakai-visit.lt

www.tic.vrsa.lt

ATSISIŪSKITE NEMOKAMĄ
PROGRAMĖLĘ

